

STICHTING JAPANMUSEUM SIEBOLDHUIS TE LEIDEN

RAPPORT BETREFFENDE

DE JAARREKENING 2018



Inhoud

Inhoud	1
Bestuursverslag 2018	2
Doelstelling Japanmuseum SieboldHuis	2
Overzicht	2
Financiële positie	3
Exploitatieresultaat.....	3
Eigen inkomsten.....	4
Bijdragen bedrijven, fondsen en particulieren.....	4
Vermogenspositie	5
Continuïteit	5
Investerings en onderhoud.....	6
Collectie.....	6
Governance	6
Activiteitenverslag 2018	9
Prestatieoverzicht	9
Pr en Marketing 2018.....	10
Tentoonstellingen.....	12
Doelgroepen.....	12
Educatie en wetenschap.....	17
Bijzondere evenementen	21
Partners: Samenwerken en Verbinden	28
Siebold en Japanmuseum SieboldHuis	29
Begroting 2019	30
Jaarrekening 2018.....	31
Ondertekening van de ondertekening 2018.....	46
Overige gegevens.....	47

Bestuursverslag 2018

Doelstelling Japanmuseum SieboldHuis

Japanmuseum SieboldHuis 'Stichting Japanmuseum SieboldHuis' heeft ten doel het presenteren van (museale) collecties met betrekking tot de Japanse kunst, cultuur, natuur en wetenschap, in het bijzonder de Leidse Siebold-collectie, alsmede het versterken van de band tussen Nederland en Japan door middel van het exploiteren van Japanmuseum SieboldHuis als museum en informatiecentrum.

Japanmuseum SieboldHuis is een geregistreerd museum. Het museum onderschrijft de gedragslijn voor de museale beroepsethiek en handelt ernaar.

Japanmuseum SieboldHuis is een publieke instelling, met een publieke functie. Wij hanteren de Governance Code Cultuur en passen deze toe. Het publieke karakter bepaalt onze kernactiviteiten en ook ons verdienmodel.

Japanmuseum SieboldHuis
 Rapenburg 19
 2311 GE Leiden
 071-5125539 / www.sieboldhuis.org
 KvK-nummer 28081431

Overzicht

Japanmuseum SieboldHuis krijgt steeds meer naamsbekendheid sinds de opening in 2005. Dit blijkt ook uit de woorden van de Japanse keizer:

"Het SieboldHuis in Nederland, dat na renovatiewerkzaamheden werd heropend in 2005, speelt **een belangrijke rol als nieuw symbool van de Japans- Nederlandse uitwisseling**. Ik hoop dat door het behouden van een wederzijdse interesse in elkaar, onze beide volkeren voort zullen kunnen bouwen op hun historische uitwisselingen en nieuwe samenwerkingsverbanden kunnen ontwikkelen." Woorden uitgesproken door Zijn Majesteit de Keizer van Japan tijdens een staatsbanket ter ere van Hunne Majesteiten Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima der Nederlanden (29 oktober 2014)

Japanmuseum SieboldHuis werd in 2018 door 42.290 mensen bezocht. Dit goede resultaat werd bereikt met 32 medewerkers en ruim honderd vrijwilligers en is vooral te danken aan de drie inhoudelijk attractieve tentoonstellingen en het activiteitenprogramma met (tentoonstellings-) gerelateerde activiteiten. Daarnaast hebben grote evenementen zoals de elfde editie van de Japanmarkt (ruim 10.000 bezoekers op de markt en 1059 in het museum) en de Museumnacht (2.231 bezoekers) bijgedragen aan dit resultaat.

In september 2018 was een van de grote evenementen in de relatie Nederland-Japan, het bezoek van burgemeester Taue van Nagasaki en de Honoraire Consul der Nederlanden in Japan, Z.E. Shimazaki met hun gevolg aan Leiden. De Gemeente Leiden, de Stichting Leidse Vrienden van Nagasaki en Japanmuseum SieboldHuis hebben dit evenement samen georganiseerd.

Japanmuseum SieboldHuis heeft een uitstekende reputatie opgebouwd op het gebied van Japan-tentoonstellingen en activiteiten. De tentoonstelling 'Kachō-ga. De schoonheid van de Japanse natuur' kreeg een vijf sterren waardering van de NRC. Voor de tentoonstelling 'Charlotte Dumas. Het paard in de kalebas' heeft de kunstenaar in Japan speciaal voor het SieboldHuis de zeer gewaardeerde documentaire 'Shio/Tide' gemaakt. Deze was tijdens de tentoonstelling te zien. De directeur van het SieboldHuis mocht in april in Okayama, Japan, het festival ter ere van Siebolds dochter Oine officieel openen. Vriendencoördinator Elizabeth van der Wind-Hamill ontving de eervolle onderscheiding 'The Order of the Sacred Treasure, Gold and Silver Rays' voor het bevorderen van de relatie Nederland-Japan.

Japanmuseum SieboldHuis heeft ook een mooie schenking mogen ontvangen van ruim 600 Japanse prenten.

Qua eigen inkomsten zit Japanmuseum SieboldHuis ruim boven de vereiste OCW-norm van 21,5%. De eigen inkomsten van het SieboldHuis zijn 6,7x hoger dan de vereiste norm.

Financiële positie

Japanmuseum SieboldHuis ontvangt voor de periode 2009-2018 per jaar €450.000. Dit bedrag is gelijkelijk verdeeld, afkomstig van de ministeries van Buitenlandse Zaken (BuZa), Economische Zaken (EZ) en Onderwijs, Cultuur & Wetenschap (OCW). Het ministerie van Buitenlandse Zaken fungeert namens de ministeries als contact voor Japanmuseum SieboldHuis.

In aanvulling hierop draagt de gemeente Leiden jaarlijks (in 2018 €72.999) bij. Van de Universiteit Leiden wordt jaarlijks €34.034 verkregen.

Jaarlijks wordt er bij de gemeente Leiden subsidie aangevraagd en met de Universiteit Leiden is er een vijfjarencontract (2016-2020). Dit budget werd in 2018 aangevuld door inkomsten uit entreegelden (€143.831), verkoop in museumwinkel (€83.811), vrienden (€7.888), catering/activiteiten (€15.021), sponsoring en fondsen (€196.938), schenking (€59.990) en verhuur van kantoorruimte (€32.795) aan Hotei Japanse Prenten, de Universiteit van Nagasaki en de SixERS.

Exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat voor resultaatbestemming is €55.940. Hiervan is besloten om €1.256 te onttrekken aan de bestemmingsreserve woordenboek, €681 toe te voegen aan het bestemmingsfonds ministerie van Buitenlandse Zaken en €56.515 toe te voegen aan de algemene reserve.

In 2018 heeft Japanmuseum SieboldHuis een schenking ontvangen van Japanse prenten in natura. Deze is getaxeerd op €59.990 en het voorgenoemde bedrag is opgenomen als bijdrage in de balans.

De winkel vertoont een positief saldo (met een gemiddelde uitgave van €2,60 per bezoeker aan Japanmuseum SieboldHuis, waarbij de Japanmarktbezoeker niet is meegerekend).

Eigen inkomsten

De eigen inkomstennorm wordt op basis van de verhouding tussen de eigen inkomsten en de structurele subsidie van drie ministeries (OCW/BZ/EZ) berekend. Voor 2018 is deze voor Rijksmusea (waar Japanmuseum SieboldHuis niet onder valt) bepaald op 21,5%.

De bijdrage van de drie ministeries is €450.000,- en de betreffende eigen inkomsten van Stichting SieboldHuis zijn €649.307,- Dit is 144,29% van de structurele subsidie van OCW/BZ/EZ over 2018.

N.B. De eigen inkomsten van het SieboldHuis zijn 6,7x hoger dan de vereiste OCW-norm van 21,5%.

Bijdragen bedrijven, fondsen en particulieren

Hoewel musea en instellingen steeds meer dezelfde fondsen en sponsors aanspreken en de concurrentie fors is, hebben de inkomsten uit sponsoring en fondsen, evenementen, vrienden en schenking in natura door actieve werving en inzet van de directeur en haar medewerkers in 2018 geresulteerd in €279.837. Hiervan is een ton bedrijfssponsoring door Astellas Pharma B.V. Het farmaceutische bedrijf heeft zich voor vijf jaren (2015 tot en met 2019) aan Japanmuseum SieboldHuis gecommitteerd als sponsor voor €100.000 per jaar.

Tevens zijn er diensten en producten aan het SieboldHuis om niet geleverd. Daarnaast worden er nog ruimtes in het museum verhuurd voor ruim €30.000 euro.

Bedrijfssponsoring 2018

Astellas Pharma B.V. , Yanmar, Koninklijke Brill N.V., Djoser, Hotei Japanese Prints, Dujat, Panasonic Biomedical Sales Europe B.V., Panasonic Japan.

Fondsen t.b.v. tentoonstellingsprojecten

Isaac Alfred Ailion Foundation, VSB Fonds, Tjerk Jan Buchter Fonds van Prins Bernhard Cultuurfonds, Mondriaan Fonds (catalogus Dumas).

Extra overheidsbijdrage naast de jaarlijkse subsidie

Gemeente Leiden €5.288

Sponsoring in natura

SixERS, Okayama (overnachting en transport), Museumnacht 2018 en diverse particulieren. Dujat (lidmaatschap SieboldHuis-Dujat met gesloten beurzen).

Mecenassen

Mecenassen van Japanmuseum SieboldHuis 2018 (schenking van circa €500 of meer):

Dhr. L.J.B. Brinkhorst, Dhr. E. F. Jacobs, Mevr. K. Schiermeier, Dhr./mevr. A.R. van der Veen en Mevr. E. Wessels.

Vermogenspositie

De hoogte van de algemene reserve bedraagt in 2018 €234.081 Deze algemene reserve is gevormd voor het continuïteitsbehoud van de Stichting na 2018.

Voor in de toekomst te verwachten onderhoud vindt jaarlijks een dotatie plaats aan de voorziening voor groot onderhoud van €26.785. Met de ministeries is overeengekomen dat er jaarlijks minstens €10.000 aan sponsorwerving wordt besteed om de eigen inkomsten van het SieboldHuis substantieel te verhogen. Aan deze afspraak is in 2018 voldaan.

Continuïteit

De tienjarige subsidie van de drie ministeries (€450.000 per jaar) loopt tot en met 31 december 2018. In 2019 en 2020 krijgt Stichting SieboldHuis een overgangsregeling van €300.000,- per jaar van het ministerie van OCW. Dit verschil van €150.000 met 2018 wordt in 2019 gedekt door extra structurele sponsoring van de gemeente Leiden. De rest wordt gedekt met sponsorgelden. Omdat in 2020 hoofdsponsor Astellas Pharma B.V. wegvalt, wordt er druk gezocht naar een hoofdsponsor en/of nieuwe sponsoren.

Vanaf 1 juli 2019 zal Japanmuseum SieboldHuis een personele unie vormen met Naturalis. Beide raden van toezicht zullen zich vormen tot een raad van toezicht waaronder twee stichtingen ressorteren: Stichting Japanmuseum SieboldHuis en Stichting Naturalis Biodiversity Center ('Naturalis'). Het SieboldHuis krijgt een tweekoppig bestuur waarvan de directeur-bestuurder van het SieboldHuis de voorzitter zal zijn. De directeur van Naturalis wordt medebestuurder. Japanmuseum SieboldHuis zal samen met Naturalis cultuursubsidie aanvragen bij het Ministerie van OCW voor de periode 2021-2024 en verder.

De samenwerking met Naturalis leidt inhoudelijk tot aanvullende meerwaarde voor het SieboldHuis op het gebied van de natuurhistorie en geologie van Japan. Het SieboldHuis verstrekt aan Naturalis algemene en cultuurhistorische kennis over Japan. Hiermee versterken zij elkaar. Tevens heeft het SieboldHuis een groot cultureel, museaal en zakelijk (sponsor)netwerk in Japan en Nederland. Ook kan Naturalis zich door middel van het SieboldHuis profileren in de Leidse binnenstad. In 2023 staat er een grote reizende tentoonstelling door Japan in de planning. De Sieboldobjecten op het gebied van flora en fauna zullen voor het eerst terugkeren naar Japan. De directeur van Japanmuseum SieboldHuis is gastconservator van deze Naturalis-tentoonstelling.

De samenwerking tussen het SieboldHuis en Naturalis heeft al vruchten afgeworpen. In een nieuw dinosauriummuseum in de Japanse stad Nagasaki wordt een 3D-replica van Trix gemaakt. Het moet het symbool worden van de vriendschap met Leiden en de samenwerking tussen het museum in Nagasaki en Naturalis.

Investerings en onderhoud

In 2018 zijn er naast de gebruikelijke onderhoudswerkzaamheden geen grote veranderingen geweest aan de inrichting van het museum.

Collectie

De vaste tentoonstelling over Siebold op de begane grond wordt gerealiseerd met werken uit de collecties van Naturalis Biodiversity Center, Museum Volkenkunde (Nationaal Museum van Wereldculturen) en de Universiteit Leiden. De objecten van Naturalis zijn vanaf 16/12/2013 voor 25 jaar beschikbaar gesteld. De Universiteitsbibliotheek wisselt jaarlijks de kaarten en legt dit vast in een bruikleenovereenkomst voor de betreffende periode. Het bruikleencontract met Museum Volkenkunde loopt tot en met eind 2018 met uitzicht op verlenging.

In 2018 heeft Japanmuseum SieboldHuis van een particuliere verzamelaar een schenking van 636 Japanse prenten ontvangen ter waarde van € 59.990. Uit deze 'Collectie Japanmuseum SieboldHuis' zal geput worden voor tijdelijke tentoonstellingen. Een gedeelte van de prenten zal de komende jaren te gelde worden gemaakt ten behoeve van de financiering van het museum.

Governance

Bestuur

Het bestuur van de stichting was gedurende het gehele verslagjaar statutair opgedragen aan de directie, in de persoon van mevrouw drs. K.E.M.B. Schiermeier (Kris) Schiermeier, directeur.

Mevr. drs. K.E.M.B. Schiermeier (1967) Directeur-bestuurder (1 fte), per 01 september 2010

Voorzitter Bestuur Stichting Leidse Vrienden van Nagasaki, Voorzitter Bestuur Stichting Tastbaar Verleden, Voorzitter International Service and Foundation Commissaris Rotary Leiden Oost, Secretaris Raad van Toezicht PS|Theater, Lid Bestuur 'Dutch Japanese Round Table', Secretaris Bestuur Stichting Felix Tikotin Foundation, Comité van aanbeveling Hito-Iki, Comité van aanbeveling Opera Deshima, Comité van aanbeveling Shofukan, Samenwerkingscomité 'Japanese Language Proficiency Test', Vertegenwoordiger projectgroep Japans-Nederlands Woordenboek, Lid Dujat (Dutch & Japanese Trade Federation), Lid De Drie October Vereeniging, Lid ICOM (International Council of Museums), Lid Japanese Chamber of Commerce (JCC), Lid Leidse Alumni Kai 'Van hier tot Tokyo' (alumnivereniging Japanologen), Lid Leidse Regio Kring, Lid Nederland-Japan Vereniging, Lid Nederlands Genootschap voor Japanse Studiën, Lid Rotterdam Japan Club, Lid 'Siebold Working Group', Lid Society of Japanese Arts en Lid Vereniging Vrienden der Aziatische Kunst.

Raad van Toezicht

De raad van toezicht bestaat uit drie leden. Er zijn in 2018 vier vergaderingen geweest op maandag 10 april, maandag 12 juni, donderdag 7 september en donderdag 21 december.

Het profiel van de raad is vastgelegd in het Reglement van de raad van toezicht (2017) waarin de vereiste kwaliteiten van de leden worden beschreven. Op basis van dat profiel stelt de raad van toezicht profielschetsen op voor zijn individuele leden en gaat periodiek, doch in ieder geval bij het ontstaan van elke vacature, in een vergadering van raad en directeur na of deze nog voldoen en stelt deze zo nodig bij gelet op de actuele omstandigheden. Bij de voordracht van raadsleden richt de raad zich op het profiel. Benoeming is voor een periode van vier jaar; een aftredend lid kan éénmaal worden herbenoemd voor een periode van vier jaar.

Leden van de Raad worden geacht in staat te zijn en over voldoende tijd te beschikken om het beleid van de directie en de algemene gang van zaken binnen de stichting tijdig en op adequate wijze te controleren.

Mevr. drs. M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus (1970) Voorzitter, per 01 januari 2018
Chief Executive Officer bij Porticus Nederland Amsterdam

Mevr. Prof. dr. C.J.M. Zijlmans (1955) Lid, per 29 april 2017
Hoogleraar Kunstgeschiedenis Nieuwste Tijd Universiteit Leiden, Lid Raad van Toezicht van de Boekman Stichting, Lid Raad van Toezicht Bonnefanten Museum Maastricht, Lid Raad van Toezicht BAK – Basis voor Actuele kunst, Utrecht, Voorzitter bestuur Hulsewé-Wazniewski Stichting, Voorzitter Jury Heineken Prijs voor de Kunst, KNAW en Voorzitter Domeinbestuur Geesteswetenschappen KNAW.

Dhr. mr. J. Olivier (1951) Lid, per 12 december 2016
Bestuurslid van de Stichting Beroepsopleiding Gemeentjuristen, Voorzitter van de Vereniging Juridische Kwaliteitszorg Lokaal Bestuur (VJK), Voorzitter van het Leidsch Juridisch Genootschap, Bestuurslid /vice-voorzitter van de Stichting Beheer Begraafplaats Rhijnhof, Leiden, Secretaris van de Stichting Universitaire Woonwijk "Boerhaave", Voorzitter van de Vereniging van Appartementseigenaren complex Haarlemmerstraat 73, Bestuurslid en Voorzitter van de Stichting WOZ-fonds, Bestuurslid van de Stichting Schouwenhove, Regent van Hof Meermansburg, Adviseur van de Veiligheidsregio Hollands-Midden, lid Hoofd Stembureau Leiden.

Medewerkers

Japanmuseum SieboldHuis heeft een personeelsbezetting van tweeëndertig medewerkers waarvan 4,2 fte op de Stichting Japanmuseum SieboldHuis, zeventien kassamedewerkers en activiteitenbegeleiders via Randstad en andere organisaties, vier stagiaires, vier vaste vrijwilligers, één gedetacheerde medewerker van Naturalis en daarnaast circa honderd vrijwilligers voor de Japanmarkt en de Museumnacht.

Medewerkers in dienst van de Stichting SieboldHuis

Mevr. S. Bouhuis Secretaresse/Officemanager (0,67 fte), per 1 mei 2016
Lid projectgroep Textiel Festival Leiden 2020, vrijwilliger Galerie Het Oude Raadhuis Warmond en Lid Drie October Vereeniging.

Mevr. drs. K. Forrer Coördinator Nederland-Japan relaties (0,44 fte), per 1 januari 2012
Secretaris Stichting Leidse Vrienden van Nagasaki en Lid Drie October Vereeniging.

Mevr. M.E.C. Goos Coördinator communicatie, Pr en educatie (1 fte), per 1 februari 2013

Dhr. drs. D.N.W. Raatgever Coördinator museale zaken (0,88 fte), per 1 augustus 2006
Lid Society of Japanese Arts, Nederlands Genootschap voor Japanse Studiën, Leidse Alumni Kai "Van hier tot Tokyo" (alumnivereniging Japanologen) en Lid Drie October Vereeniging.

Mevr. E.O. van der Wind-Hamill Coördinator Vrienden (0,22fte), per 1 maart 2014
 Bestuurslid Nederland-Japan Vereniging, Lid Leidse Alumni Kai “Van hier tot Tokyo”, Lid Society of Japanese Arts, Lid Drie October Vereeniging en Freelance editor en vertaler.

Medewerkers externe inhuur

Winkel/Kaartverkoop Mevr. P. Ouweleen, Mevr. E. Trimp, Dhr. I. van der Iest, Dhr. J. Post, Mevr. J. Smit, Mevr. B. Blom, Mevr. A. Ghauharali (allen via Randstad) en Dhr. F van der Klauw (gedetacheerd vanuit Naturalis)

Boekhouding Dhr. E.P.V.M. Nefkens.

Beveiliging WMW Dienstverlening. Dhr. J. Wervenbos.

Ondersteuning directeur met fondsenwerving en projecten Dhr. drs. J. Tange.

Medewerker Japanmarkt Dhr. J. Post

Rondleiders Mevr. A. van Dijk, Mevr. M.P. de Jong-Hartogs, Dhr. L. Knitel, Dhr. S. Kunimori, Mevr. Y. Kunimori, Mevr. M.C.C. Teune en Mevr. S. Hemerik

Vaste vrijwilligers Mevr. M. Bartels (Coördinatie vrijwilligers ikebana, Ikenobo-School), Dhr. J.M. van Driel (Evenementen), Mevr. N. van Lit-Suzuki (Coördinator vrijwilligers ikebana, Ohara-school), Mevr. M.C.C. Teune (Tuinbeheer)

Stagiaires Mevr. A. Ghauharali (publieksonderzoek), Mevr. F. Sieber (Japanse prenten), Mw. E. Scheltens (meeloopstage) en Mevr. R.H. Higa (uitwisseling stedenband Leiden-Nagasaki)

Activiteitenverslag 2018

Het activiteitenverslag omvat het prestatieoverzicht 2018 met toelichting. Tevens bevat het een overzicht van de Pr en marketing en de tentoonstellingen met bijbehorende activiteiten. Vervolgens wordt ingegaan op educatieve en wetenschappelijke activiteiten en ook op bijzondere evenementen en tot slot op partners en de rol van het SieboldHuis als informatiepunt Japan-Nederland.

Prestatieoverzicht

	2018	2017	2016	2015
1. Tentoonstellingen	3	8	8	8
2. Schoolgroepen	17	18	45	50
3. Bezoeken	42.290	44.624	44.155	43.921
3.1 Japanse bezoekers	1.762	1.728	1.715	1.669
3.2 Scholieren, Museum & School	458	440	990	1.223
3.3 Scholieren, overigen	1.726	1.315	1.230	1.117
4. Lezingen, seminars, symposia	27	18	35	27
5. Rondleidingen	85	73	76	73
6. Borrel, recepties	21	14	19	12
7. Vergaderingen	19	7	6	10
8. Filmvertoningen	7	9	12	45
9. Demonstraties en workshops	94	110	104	64
10. Lezingen op locatie	14	23	41	21
11. Winkelomzet	€ 83.811,00	€ 77.397,00	€ 78.660,00	€ 74.544,00

NB. Bezoekersaantal 2018 inclusief Japanmarkt (10.000)

NB. Bezoekersaantal 2017 inclusief Japanmarkt (10.000)

NB. Bezoekersaantal 2016 inclusief Japanmarkt (8.300)

NB. Bezoekersaantal 2015 inclusief Japanmarkt (9.754)

Toelichting op het prestatieoverzicht

In 2018 was het mogelijk om langer lopende tentoonstellingen te programmeren, doordat er samengewerkt werd met particuliere bruikleengevers en er minder lichtgevoelig materiaal werd getoond. Ondanks de afname van acht naar drie tentoonstellingen bleef het bezoekersaantal ruim boven de 40.000 bezoekers. Er was zelfs een lichte toename in Japanse bezoekers. Het onderdeel Museum & School is iets hoger geworden t.o.v. 2017 maar nog steeds lager dan in de jaren daarvoor. Deze tendens is ook te bespeuren bij andere Leidse musea. Scholierenbezoek buiten het Museum & Schoolprogramma is in 2018 sterk toegenomen.

Japanmuseum SieboldHuis raakt tevens steeds bekender als activiteiten- en kenniscentrum. Men weet ons te vinden met allerlei vragen met betrekking tot Japan.

Pr en Marketing 2018

Japanmuseum SieboldHuis, de tentoonstellingen, de directeur en haar medewerkers zijn veelvuldig in de media geweest, zowel in Japan (onder andere bij Asahi Shimbun en Nippon Television Network Europe) als in Nederland (van tv-opnames van RTL Editie NL tot en met reportages in de Telegraaf en radio-interviews bij Sleutelstad.nl). Verder waren er interviews in tijdschriften, dagbladen en op televisie over de tentoonstellingen, de Japanmarkt en over de Japanse kunst en cultuur.

Via de SieboldHuis-website, de nieuwsbrief, Facebook en Twitter werd eveneens informatie over het museum en haar activiteiten verstrekt.

De Google Grants campagnes in 2018 brachten 89.679 extra vertoningen op, waarvan er 9.189 clicks naar www.sieboldhuis.org waren. De website had 261.824 paginaweergaven, door 82.946 nieuwe gebruikers. 70% van onze website-bezoekers komt uit Nederland (Engelstalig 19%, Japans 4%, overige 7%).

Twitter.com/SieboldHuis heeft 3.283 volgers. Directeur Schiermeier twittert ook vanuit een eigen account en haar tweets worden door 875 mensen gevolgd. Op Facebook heeft Japanmuseum SieboldHuis in 2018 5.205 'likes' en 5.278 'followers'. Het Facebook-event ter promotie van de Japanmarkt was zeer succesvol met een bereik van 480.000, 11.000 geïnteresseerden en 2.400 bezoekers. Ook het aantal Vrienden van Japanmuseum SieboldHuis is gegroeid naar 151 abonnees. Het museum is sinds 2018 ook actief op Instagram. Het account [instagram.com/sieboldhuis](https://www.instagram.com/sieboldhuis) heeft inmiddels 792 volgers. De nieuwsbrief werd in 2018 maandelijks naar 2.344 mensen gemaild. Via deze mailinglijst, inclusief de perslijst heeft Japanmuseum SieboldHuis in 2018 25.093 contactmomenten met de abonnees gehad.

In tegenstelling tot voorgaande jaren waren er in 2018 drie tentoonstellingen en niet acht, zoals in het voorgaande jaar. Dit was mogelijk omdat er veel gewerkt werd met particuliere bruikleengevers. Het bezoekersaantal is met circa 2.000 bezoekers licht gedaald ten opzichte van 2017 maar het heeft gunstige gevolgen gehad voor de promotie en het bijbehorende budget. De focus kwam op drie tentoonstellingen, waardoor het budget minder versnipperd werd en er minder ontwikkel- en ontwerpkosten voor campagnemateriaal nodig waren. Door de langere looptijd en het toegespitste aanbod was het duidelijker communiceren met de doelgroep en kon deze beter bereikt worden. Door herhaalcampagnes bleef het museum met zijn tentoonstellingen onder de aandacht van de museumbezoekers.

Bij elke tijdelijke tentoonstelling werd een Muppencampagne van twee weken gehouden in de stad. De tentoonstellingen 'De gemaskerde krijger. Het strijdtoneel van de samurai' en 'Kachō-ga. De poëzie van de Japanse natuur' kregen extra aandacht middels grootschalige landelijke Muppencampagnes met in totaal 173 vlakken op en rond de NS-stations. Per tentoonstelling werden 580 uitnodigingen verstuurd voor de opening, 3.000 flyers en 250 posters (A2-formaat) verspreid in Leiden en de regio. Bij 'De gemaskerde krijger' en 'Kachō-ga' werd een 'stoppercampagne' ingezet met 500 driehoeksborden in de regio Leiden gedurende de gehele tentoonstellingsperiode.

In 2018 heeft het SieboldHuis samen met de Persgroep een advertentiecampaigned in het cultuurkatern van de Volkskrant, AD, Trouw en Parool geplaatst. In totaal zijn er 6x4 advertenties in bovenstaande kranten verschenen ter promotie van de tijdelijke tentoonstellingen. Sinds december 2016 rijdt er een SieboldHuis City-Shuttle bus door de Stad. Dit draagt bij aan een grotere naamsbekendheid van het Japanmuseum in de stad. Daarnaast wordt Japanmuseum SieboldHuis omgeroepen in de Arriva stadsbus bij de uitstaphalte.

Bij elke tentoonstelling zijn er speciale activiteiten en acties ingezet om de tentoonstellingen extra onder de aandacht van de museumbezoekers te brengen. Zo is er bij de tentoonstelling 'De gemaskerde krijger. Het strijdtoneel van de samoerai' in samenwerking met de Japanse Armour Society een internationaal samurai-symposium georganiseerd. Er hingen op station Leiden Centraal levensgrote canvasdoeken ter promotie van 'Charlotte Dumas. Het paard in de kalebas' en de folders van 'Kachō-g' werden verspreid bij de prentkunstliefhebbers op de kunstbeurs PAN-Amsterdam.

'De gemaskerde krijger. Het strijdtoneel van de samurai' opende begin december 2017. Vlak voor de kerstvakantie werd er op NPO 1, 2 en 3 twintig keer een commercial uitgezonden in het STER&Cultuur blok. De tentoonstelling is flink onder de aandacht gebracht van de treinreiziger. Gelijktijdig met de tv-commercial was er een landelijke abri-campagne op de grote stations in Nederland. In de trein was Japanmuseum SieboldHuis ook zichtbaar op RailTV. Op de digitale schermen in de trein, in wachtruimtes en op perrons werd een 30 seconden durend filmpje in 15 dagdelen vertoond gedurende de tentoonstellingsperiode. Ook was er in samenwerking met #NSFavorites een tijdelijke kortingsactie en werd de tentoonstelling aangekondigd in het tijdschrift SPOOR. Met online advertentiecampaigned middels het Google Display Network en Facebook is de tentoonstelling grootschalig onder de aandacht gebracht van een nieuwe doelgroep. Deze actie heeft de fanbase op Facebook bijna verdubbeld. Voor de lezers van Museumtijdschrift was een kortingsactie afgesproken.

Gelijktijdig met de tentoonstelling 'Charlotte Dumas. Het paard in de kalebas', toonde Museum Beelden aan Zee, Nederlands Fotomuseum te Rotterdam en de Pont in Tilburg ook werk van Charlotte Dumas. De instellingen verwezen naar elkaars tentoonstellingen in de zaalteksten, nieuwsbrief, folder en op de website. Voor deze tentoonstelling werd een stationsbanner boven de uitgang van Leiden centraal gehangen. In samenwerking met de Leidse musea en Leiden Marketing is er een gezamenlijke campagne gestart waarin alle aandacht werd gevestigd op 'Charlotte Dumas. Het paard in de kalebas'. Er verschenen on- en offline advertenties en advertorials in Flow, Nouveau, Libelle en op nu.nl, perfect passend bij de beoogde doelgroep. Omdat deze tentoonstelling in de zomer geprogrammeerd was, werden er extra folders verspreid op de 'camping-route' zodat toeristen en vakantiegangers in de regio op de hoogte waren van deze tentoonstelling.

De tentoonstelling 'Kachō-ga' was niet te missen voor de treinreiziger. In 2018 en ook in 2019 waren er ruim veertig 'Kachō-ga' abri's op geselecteerde stations en perrons zoals Amsterdam CS, Amsterdam Zuid, Den Haag HS, Heemstede-Aerdenhout, Leiden Centraal, Schiedam en Voorschoten. In de trein was Japanmuseum SieboldHuis ook zichtbaar op RailTV. Op de digitale schermen in de trein, in wachtruimtes en op perrons werd een 30 seconden durend filmpje in 15 dagdelen vertoond gedurende de tentoonstellingsperiode. Ook was er in samenwerking met #NSFavorites een kortingsactie, waarbij twee bezoekers voor de prijs van één de tentoonstelling konden bezoeken. Deze actie werd gepromoot op de website en in de

nieuwsbrief van #NSFavorites. In de kerstvakantie stonden in week 51 en 52 vijfendertig Mupi's in de Leidse binnenstad. Daarnaast waren er gedurende de gehele tentoonstellingsperiode 500 A0-driehoeksborden geplaatst in Leiden en de regio.

Sinds 2017 ondersteunt Japanmuseum SieboldHuis het Outside Art project 'Canal House Parade' waarin mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zich laten inspireren door historische gebouwen en daar een kunstwerk van maken. Het kunstwerk van Rapenburg 19 werd in 2018 onthuld en tentoongesteld op het Museumplein in Amsterdam, in Rotterdam en Gorinchem, alwaar de passanten informatie krijgen over het Japanmuseum in Leiden. Na afloop van de exposities is het SieboldHuisje in de tuin van het Japanmuseum geplaatst.

Ook in 2018 heeft Japanmuseum SieboldHuis deelgenomen aan de Leidse Museumnacht, De Museumweek en de 50+Beurs in de Jaarbeurs Utrecht om zichtbaar te zijn bij een groot (en nieuw) publiek.

In samenwerking met Leiden Marketing, de Leidse hotels en musea werd er met Sanoma een Cultuurcampagne opgezet. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een totaal lezersbereik van 6,8 miljoen, waaronder 3,3 miljoen unieke lezers. Voor 14% van de lezers was de cultuurcampagne een reden om Leiden te bezoeken. Ook zijn er in samenwerking met Leiden Marketing twee stadsgidsen met plattegrond ontwikkeld en verspreid op culturele en toeristische locaties en uiteraard in het Visitor Centre. De tentoonstellingen en activiteiten van Japanmuseum SieboldHuis werden ook gepubliceerd in een Uitagenda die maandelijks op culturele locaties in Leiden gedistribueerd wordt.

Tentoonstellingen

Naast de vaste tentoonstelling over Siebold met werken uit de collecties van Naturalis Biodiversity Center, Museum Volkenkunde (Nationaal Museum van Wereldculturen) en de Universiteit Leiden op de begane grond, heeft Japanmuseum SieboldHuis in 2018 een gevarieerd tentoonstellingsprogramma aangeboden op de eerste en tweede verdieping. Er zijn drie tentoonstellingen geweest in de tijdelijke tentoonstellingsruimtes.

Bij de tijdelijke tentoonstellingen op de eerste en de tweede verdieping is het uitgangspunt het mooie van Japan te tonen in kunst, cultuur, natuur en wetenschap. Daarnaast worden tentoonstellingen maar ook activiteiten met betrekking tot de relatie Nederland-Japan of speciale herdenkingen (2020 tentoonstelling Nagasaki/Hiroshima val van de atoombom) of gebeurtenissen (bijvoorbeeld de Japanmarkt ter ere van het bezoek aan de keizer aan het Rapenburg) georganiseerd. Er wordt altijd geprobeerd een link te leggen met het heden, zowel in de tentoonstellingen als in de activiteiten. Bij alle tentoonstellingen is er een speurtocht.

Doelgroepen

Het Mooi Japan-concept richt zich primair op de volgende doelgroepen (in volgorde van importantie):

- De hoogopgeleide cultuurliefhebber (50+ jaar).
- Met special interest tentoonstellingen over onder andere fotografie, architectuur, mode, design worden ook andere leeftijdsgroepen en special interest doelgroepen aangetrokken

- Studenten uit Leiden.
- Japanners die in Nederland wonen en Japanse bedrijven/organisaties met een band met Nederland.

Daarnaast wordt het SieboldHuis ook vaak door toeristen die de stad aandoen bezocht en is er een uitgebreid programma voor kinderen en scholieren.

1. De Gemaskerde krijger. Het strijdtoneel van de samurai

*Van 8 december t/m 27 mei 2018, in de tijdelijke tentoonstellingsruimtes, 1^e en 2^e verdieping.
Bezoekersaantal in deze periode: 17.970 bezoekers.*



Japanmuseum SieboldHuis toonde van 8 december 2017 t/m 27 mei 2018 'De gemaskerde krijger. Het strijdtoneel van de samurai.' In deze tentoonstelling speelden de maskers van de beroemde samurai en de maskers uit het nō-theater de hoofdrol. Spectaculaire kunstobjecten uit museale-, internationale- en privécollecties zoals zwaarden, wapenrustingen, kamerschermen, kimono en helmen illustreerden de schoonheid en kracht van de samurai-cultuur en de relatie met het nō-theater.

Publicatie: 'Masked Warriors. The battle stage of the samurai'
auteur Bas Verberk met voorwoord van Kris Schiermeier

Uitgave Bas Verberk, Leiden University Press en
Japanmuseum SieboldHuis

Sponsors: Astellas B.V., Stichting Isaac Alfred Ailion
Foundation, VSBfonds, Prins Bernhard Cultuurfonds

Samenwerking: Leiden University Press



Openingspeech: Kris Schiermeier, Professor Willem van Gulik en Bas Verberk

Activiteiten: Kinderrondleiding en -quiz, memospel, workshops, rondleidingen, lezingen en films

Documentaire: door de makers Matthieu Landweer en Bas Verberk. Hieraan werkten mee Kris Schiermeier, Bas Verberk, Aymeric Antien, Luc Taelman, Masato Matsuura en Benoit de Spoelberch (in volgorde van opkomst). Deze documentaire is in opdracht van het SieboldHuis geproduceerd.

2. Charlotte Dumas. Het paard in de kalebas

*Van 8 juni t/m 25 november 2018, in de tijdelijke tentoonstellingsruimtes, 1^e en 2^e verdieping.
Bezoekersaantal in deze periode: 10.997 bezoekers.*



Het paard in de kalebas was samengesteld door en met nieuw werk van kunstenaar Charlotte Dumas. Deze tijdelijke tentoonstelling sloot aan bij het landelijke thema 'Water' van het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen. Het 12-jarige Japanse meisje Yuzu en haar paard Urara vormden samen met vijf objecten de rode draad in de tentoonstelling. Het paard behoort tot een van de met uitsterven bedreigde Japanse paardenrassen, die Dumas gefotografeerd heeft. Door de ogen van het meisje keken wij naar het paard, haar omgeving en de elementen die de natuur soms teisterden en dan weer koesterden.



Kwetsbaarheid en bescherming, de kringloop van het leven, water en wind waren elementen die in deze tentoonstelling poëtisch naar voren kwamen. Daarnaast stonden magie en de kracht van verbeelding centraal. Bij de vijf kernobjecten selecteerde Dumas Japanse prenten, historische foto's en tekeningen uit museale- en privécollecties en beelden uit haar eigen werk.



Publicatie: 'Charlotte Dumas. Het paard en de kalebas.' Auteur Charlotte Dumas met een artikel van Kris Schiermeier 'Het paard in de kalebas/ The Horse in the Gourd' en een artikel van Yoshiaki Nishino (Directeur Intermediale Tokyo) 'Umatsukushi/A Set of Horses)

Uitgave Charlotte Dumas en Japanmuseum SieboldHuis

Sponsors tentoonstelling: Astellas B.V., Stichting Isaac Alfred Ailion Foundation

Sponsors catalogus: Astellas B.V., Stichting Isaac Alfred Ailion Foundation en het Mondriaan Fonds

Samenwerking: Leiden stadvanontdekkingen

Openingsspeech: Kris Schiermeier, Marieke Wiegel, Hoofd afdeling Presentaties Nederlands Fotomuseum, en Charlotte Dumas

Activiteiten: Kinderspeurtocht, workshops, rondleidingen, lezingen

Documentaire (circa 20 minuten) 'Shio/Tide' door Charlotte Dumas. Deze documentaire heeft Dumas speciaal voor de tentoonstelling gemaakt.

3. Kachō-ga. De poëzie van de Japanse natuur

*Van 7 december 2018 t/m 3 maart 2019, in de tijdelijke tentoonstellingsruimtes, 1^e en 2^e verdieping.
Bezoekersaantal in deze periode: 14.704 bezoekers.*



Japanmuseum SieboldHuis toonde van 7 december 2018 t/m 3 maart 2019 de tentoonstelling 'Kachō-ga. De poëzie van de Japanse natuur'. Voor het eerst was er in Nederland een tentoonstelling over *Kachō-ga*, een van de belangrijkste genres in de Japanse prent- en schilderkunst. Bijzondere bruiklenen, waaronder opgezette vogels van Naturalis, en topstukken uit binnen- en buitenland zoals houtsneden, kamerschermen, rolschilderingen en foto's maakten deze overzichtstentoonstelling een absolute aanrader voor liefhebbers van Japanse kunst.



Publicatie: 'Kachō-ga. De poëzie van de Japanse natuur'. Auteur Chris Uhlenbeck met voorwoord van Kris Schiermeier

Uitgave Japanmuseum SieboldHuis

Sponsors tentoonstelling: Astellas B.V., Yanmar Europe B.V., Mondriaan Fonds, Tjerk Jan Buchter Fonds van Prins Bernhard Cultuur Fonds, Stichting Isaac Alfred Ailion Foundation en de Vrienden van Japanmuseum SieboldHuis

Sponsors catalogus: Astellas, Yanmar Europe B.V., Tjerk Jan Buchter Fonds van Prins Bernhard Cultuur Fonds, Stichting Isaac Alfred Ailion Foundation

Samenwerking: Naturalis Biodiversity Center en Leiden stadvanontdekkingen

Openingsspeech: Kris Schiermeier, Chris Uhlenbeck en Wethouder Werk, Inkomen, Economie & Cultuur Yvonne van Delft

Activiteiten: Kinderspeurtocht, workshops, rondleidingen, lezingen en een film

Educatie en wetenschap

Basisonderwijs – Museum en Schoolprogramma



Japanmuseum SieboldHuis neemt deel aan het Museum & Schoolprogramma van de Cultuureducatiegroep, een inmiddels bekende educatiepartner in de regio Leiden. Via de Cultuureducatiegroep ontvangt Japanmuseum SieboldHuis regelmatig schoolklassen die op een dagdeel een van de lessen volgen. De les bestaat uit een onderdeel waarin de leerlingen allerlei vragen moeten beantwoorden om uiteindelijk een woordpuzzel op te kunnen lossen. Verder krijgen de leerlingen een rondleiding van de museumdocent door de Siebold-collectie. Aan het einde van het dagdeel ontvangen de leerlingen elk een diploma als bewijs van deelname aan de les. Van januari tot en met december 2018 hebben wij 458 leerlingen verdeeld over 17 groepen mogen ontvangen via het programma Museum en School.

Het aanbod van het lesprogramma bestaat uit negen lessen die aansluiten op de leerlijnen: 'Ik en de wereld', 'Kunst', 'Museum' en 'Tijd' geschikt voor de groepen 5 t/m 8:

- Groep 5: Leerlijn Ik & de Wereld – Hoe was het leven in Japan?
Leerlijn Kunst – Geisha en Samoerai
- Groep 6: Leerlijn Ik & de Wereld – Japan in beeld
Leerlijn Kunst – Stoere helden en schattige beesten
- Groep 7: Leerlijn Ik & de Wereld – Op ontdekkingsreis door Japan
Leerlijn Kunst – Van kimono tot kalligrafie
Leerlijn Museum – Siebolds schatten uit Japan
- Groep 8: Leerlijn Ik & de Wereld – Deshima, handelspost in Japan
Leerlijn Tijd – Japan, vroeger en nu

De Japanse school uit Amsterdam, Rotterdam en Brussel brengen ook jaarlijks een bezoek aan het museum.

Middelbaar onderwijs

Voor leerlingen van het middelbaar onderwijs bieden wij twee lesprogramma's aan. In het voorjaar bezochten leerlingen van de derde klas VMBO het museum en nemen actief deel aan een manga-workshop van Peter van der Toorn en in het najaar bezochten vierdeklassers van de havo met het Kunstshot programma het museum.

Hoger onderwijs

Leidse studenten krijgen een &Cultuurkaart, dit om cultuurparticipatie onder studenten te bevorderen. Op vertoon van de &Cultuurkaart hebben de studenten gratis toegang tot het museum. Tijdens de El-Cid weken is er een cultureel programma onderdeel, waarbij de nieuwe Leidse studenten verschillende musea en culturele instellingen bezoeken, zo ook het Japanmuseum. Ook hebben zo'n zestig eerstejaars Leidse biologiestudenten een bezoek gebracht aan de vaste collectie en met name de flora en fauna-kamer van het museum.

'Biodiversiteit Dier' Universiteit Leiden

Jaarlijks brengt een groep van circa 150 eerstejaars biologiestudenten van de Leidse Universiteit voor het vak 'Biodiversiteit Dier' een bezoek aan Japanmuseum SieboldHuis. De studenten bezochten het museum zelfstandig met de opdracht om een selfie te maken bij een object van hun keuze om vervolgens een uitgebreide beschrijving te maken.



**Universiteit
Leiden**

Oriëntatie Week internationale studenten

In 2018 organiseerde de Universiteit Leiden in januari en in augustus de Oriëntatie Week voor nieuwe internationale studenten met als doel kennis maken met de universiteit en stad. Gedurende deze week konden deze studenten op een of meerdere dagen het Japanmuseum SieboldHuis gratis bezoeken.



MuseumJeugdUniversiteit

In 2018 heeft het Japanmuseum SieboldHuis meegedaan aan de MuseumJeugdUniversiteit. Kinderen tussen 8 en 12 jaar volgden in het najaar in het SieboldHuis een college van verschillende docenten van de Universiteit Leiden of specialisten op het gebied van Siebold en/of Japan. De onderwerpen sloten aan bij de tijdelijke tentoonstellingen of bij de vaste presentatie. Circa 25 kinderen namen per college deel.

Zondag 9 september: Wat is Manga en Anime?

Door Philo Ouweleen

Heb jij wel eens een Japanse tekenfilm gezien? Vast vaker dan je denkt! In Japan zijn er heel veel verschillende cartoons. *Manga* (stripverhaal) en *anime* (tekenfilm) zijn daar razend populair. Waarom? Deze vraag werd tijdens het college beantwoord door Japanologe en Japanse film liefhebber Philo Ouweleen.





Zondag 14 oktober: Wat is een Japanse prent en hoe maak je die? Door Max Put

Het tweede college ging over *ukiyo-e*. Deze Japanse prentkunst is een bekende en populaire Japanse kunstvorm. Het maken van zo'n prent is heel nauwkeurig werk, met verschillende houtblokken, papier en inkt. Vroeger waren er zelfs meerdere mensen nodig voor het maken van één prent. Max Put vertelde in dit college precies hoe Japanse prenten gemaakt werden.

Zondag 11 november: Wat ontdekte Siebold in Japan?

Door Simone Hemerik

Van 1633 tot 1853 was Japan afgesloten voor de buitenwereld. Hollanders waren de enige westerlingen die welkom waren op een klein gedeelte van Japan. Philipp Franz von Siebold (naamgever van Japanmuseum SieboldHuis) heeft er zes jaar gewoond, wat heeft hij daar al die tijd gedaan en wat heeft hij daar allemaal ontdekt?



Zondag 9 december: Staan er Japanse planten in mijn straat?

Door Titia van der Eb

Siebold was erg onder de indruk van de natuur in Japan. Hij ontdekte planten, bloemen en bomen die hij niet eerder in het westen had gezien. Is het hem gelukt om een deel van de Japanse flora naar Nederland te brengen?

Kinderspeurtochten en kinderactiviteiten

Kinderen tot 12 jaar krijgen bij een museumbezoek een gratis stripboek aangeboden. De hoofdpersoon, Tomo de tanuki, neemt de kinderen mee op reis door het museum. Via een kleurrijk stripverhaal worden verschillende voorwerpen uit het museum besproken en kunnen de kinderen vragen beantwoorden. Het boek bevat extra opdrachten voor thuis, een origami-instructie en kleurplaten waardoor kinderen op een toegankelijke manier hun kennis over Siebold en Japan kunnen verrijken. In de kelder is een leeshoek en is er tekenmateriaal beschikbaar.

Bij elke tijdelijke tentoonstelling is een op maat gemaakte speurtocht die verdieping geeft bij de tentoonstelling en kinderen op een creatieve manier naar kunst laat kijken. Daarnaast zijn er thematische kleurplaten in de kelder.

Internationale Siebold Collectie Conferentie

In 2018 is er geen Siebold Collectie Conferentie gehouden omdat er besloten is de conferentie niet meer jaarlijks te houden maar om de twee jaar.

Artist in Residence Programme

Op zondag 11 november gaf Prof. Tomoyuki Takizawa een ‘Japanese Art Seminar’ in Japanmuseum SieboldHuis. Professor Takizawa gaf uitleg over de materialen, technieken en aspecten die zo typerend zijn voor nihonga, de Japanse schildertechniek.



Professor Tomoyuki Takizawa is een gerenommeerde kunstenaar die werkt volgens de traditionele *nihonga* techniek. Hij is professor aan de Musashino Art University in Tokio en directeur van het Iida City Museum. Dit seminar was

een onderdeel van het artist in residence-programma, georganiseerd door de Universiteit Leiden en de Japan Association for Promotion of Arts (JAPA), met steun van de Isaac Alfred Ailion Foundation in samenwerking met Japanmuseum SieboldHuis.

Nagasaki-kamer

Japanmuseum SieboldHuis huisvest sinds maart 2009 de liaison office van de Universiteit van Nagasaki. Het contract is per 1 januari 2015 verlengd voor een termijn van drie jaar. Inmiddels is het ook voor de periode 2018 tot en met 2020 verlengd. Naast het verstrekken van ruimte verzorgt Japanmuseum SieboldHuis ook de administratie. In 2018 werd de ‘Nagasaki-kamer’ bezocht door (Japanse) studenten, hoogleraren en gebruikt voor bijeenkomsten.

SixERS-kamer en symposium

Sinds 1 augustus 2016 hebben zes Japanse topuniversiteiten (Chiba University, Kanazawa University, Kumamoto University, Nagasaki University, Niigata University en Okayama University) de beschikking over de zogenaamde SixERS-kamer in Japanmuseum SieboldHuis. Met enige regelmaat bezoeken (Japanse) studenten en hoogleraren hun kamer in het museum. De overeenkomst wordt jaarlijks verlengd zolang er subsidie uit Japan beschikbaar is.

Het nieuwe Japans-Nederlandse Woordenboek

Japanmuseum SieboldHuis treedt al jaren op als ‘host’ voor ‘Het Nieuwe Japans-Nederlandse Woordenboekproject’. Daarnaast beheert het SieboldHuis de financiën van dit digitale woordenboek.

Het *nieuwe* Japans-Nederlandse woordenboekproject is een doorlopend proces waarbij men woorden kan toevoegen om op deze wijze, na redactie, een volwaardig Japans-Nederlands (online) woordenboek tot stand te brengen



Kaartenvitrine met bijzondere ‘Siebold’-kaarten

Japanmuseum SieboldHuis heeft sinds maart 2017 een nieuwe vitrine in de Panoramakamer waarin kaarten uit de Siebold-collectie tentoongesteld worden. De kaartencollectie die Philipp Franz von Siebold gedurende zijn verblijf in Japan bijeenbracht, wordt beheerd door de Universitaire Bibliotheken Leiden. Elk jaar wordt er een nieuwe selectie van kaarten getoond.

Miniatuur SieboldHuis in Amsterdam

Japanmuseum SieboldHuis stond tijdelijk in het Oosterpark in Amsterdam. Het historische herenhuis is in miniatuur nageemaakt door medewerkers van Stichting Pantar en was onderdeel van de Canal House Parade die op meerdere locaties in het land te zien was. Inmiddels heeft het werk een vaste plaats gekregen in de tuin van het SieboldHuis.



Samenwerking musea met nieuwe ov-museumlijn in Leiden



Sinds 26 augustus 2018 rijdt via Arriva een nieuwe ov-museumlijn in Leiden die 13 Leidse musea met elkaar verbindt. Op de bus staat het SieboldHuis prominent aan de voorkant met de beroemde afbeelding van de Japanse kunstenaar Hokusai, de Grote Golf van Kanagawa. Met een geldig bewijs

kunnen de bezoekers verschillende musea achter elkaar bezoeken.

Bijzondere evenementen

Spectaculaire nō-dans in Japanmuseum SieboldHuis bij 'De gemaskerde krijger'



Op 17 februari bezocht de Japanse afvaardiging van "The Association for the Research and Preservation of Japanese Helmets and Armor" Leiden tijdens het internationale "Japanese Armor Society Symposium". Een belangrijk onderdeel van deze meerdaagse bijeenkomst was een bezoek aan Japanmuseum SieboldHuis en de tentoonstelling 'De gemaskerde krijger. Het strijdtoneel van de samurai.'

In deze tentoonstelling speelden de maskers van de beroemde samurai en de maskers uit het nō-theater de hoofdrol. Unieke kunstobjecten uit museale-, internationale- en privécollecties zoals zwaarden, wapenrustingen, kamerschermen, kimono en helmen illustreerden de schoonheid en kracht van de samurai-cultuur.

“The Association for the Research and Preservation of Japanese Helmets and Armor” werd in 1961 opgericht in Japan met als doel om het onderzoek naar en het behoud van de Japanse samurai wapenrustingen te waarborgen. Sinds 2017 is de westerse tak opgericht en die heeft als doel om de internationale kennis uit te wisselen en organiseerde het symposium in Europa. Directeur Kris Schiermeier ontving samen met gastconservator Bas Verberk de delegatie met toonaangevende verzamelaars en experts in Japanmuseum SieboldHuis. Omdat in de spectaculaire tentoonstelling ook de invloed van het nō-theater op de samurai-cultuur getoond wordt, werd er speciaal voor deze groep een spectaculaire nō-dansvoorstelling met de beroemde nō-acteur Masato Matsuura in de sfeervolle Panoramakamer van het museum gehouden.

Directeur SieboldHuis eregast bij Oranda Oine Matsuri in Okayama



In april was de directeur van Japanmuseum SieboldHuis Kris Schiermeier eregast tijdens Oranda Oine Matsuri in Okayama. Na een speech van de directeur en een 'tape cutting ceremony' werd het festival ter ere van Oine (de dochter van Philipp Franz von Siebold en eerste

vrouwelijke arts in Japan) officieel geopend. Tijdens haar Japanreis bracht Schiermeier ook een bezoek aan de burgemeester van zusterstad Nagasaki en gaf ze een lezing over Siebold aan een enthousiast publiek bij Kansai Nichiran Kyōkai (de Kansai Nederland Japan vereniging) in Osaka.

SieboldHuis Zoemt

Sinds het weekend van de Nationale Bijentelling (op 21 en 22 april 2018) staat er een unieke Japanse bijenkast in de museumtuin om aandacht te vragen voor de wilde bij. Naturalis Biodiversity Center heeft deze bijenkast gemaakt op basis van een oude tekening van Kawahara Keiga en hij zal gebruikt worden voor onderzoek.



15de Wereld Kinderen Haiku Wedstrijd



Op woensdag 16 mei was de prijsuitreiking van de 15^{de} Wereld Kinderen Haiku Wedstrijd 2017-2018 in Japanmuseum SieboldHuis. Kinderen tot en met 15 jaar konden meedoen aan de Haiku-challenge. Het thema van deze editie was 'Levende Dingen'. Uiteindelijk zijn er 193 creatieve inzendingen geweest, waaruit de deskundige jury de winnaars heeft geselecteerd. De beste inzendingen worden gebundeld in een boek.

Bette Westera, jurylid en kinderboekenschrijfster, maakte de prijswinnaars bekend. Imaura van der Werff, Sjoerd Dekker, Noor Baljeu en Sam Mulder werden gehuldigd en geroemd en ontvingen een Japanse oorkonde en hun eigen haiku in een mooie lijst.



Dromen & Doen: Japan challenge

‘Maak Leidenaren bewust van de stedenband tussen Nagasaki en Leiden met behulp van straattheater.’ Dit was een van de opdrachten die scholieren van het Leids middelbaar onderwijs konden kiezen tijdens de workshop ‘Dromen en doen’ die in april door Technolab werd georganiseerd.



Woensdag is een marktdag in Leiden en de scholieren gingen, na onderdompeling in de Japans-Leidse geschiedenis, een straattheaterstuk maken om uiteindelijk op te voeren op het stadhuisplein. Uiteraard hoefden zij alles niet zelf uit te vinden en werden zij begeleid door de Leidse Vrienden van Nagasaki en ze bezochten Japanmuseum SieboldHuis waar ze uitleg kregen door de directeur. Met een schat aan informatie maakten de scholieren, onder leiding van een ervaren acteur, een fantastisch stuk. Ter afsluiting van dit project presenteerden alle deelnemende groepen zich tijdens de markt op vrijdag.

De Japanmarkt



Op zondag 20 mei van 12.00 tot 17.00 uur organiseerde Japanmuseum SieboldHuis voor de elfde keer de Japanmarkt in Leiden. In 2000 bezocht de Keizer van Japan tijdens een staatsbezoek aan Nederland het SieboldHuis. Ter herinnering aan dit bezoek en zijn wandeltocht over het Rapenburg organiseert Japanmuseum SieboldHuis de Japanmarkt.

In aanwezigheid van de ambassadeur van Japan Hiroshi Inomata werd om 12.00 uur de elfde Japanmarkt 2018 groots geopend door Kris Schiermeier, directeur van Japanmuseum SieboldHuis. De opening werd voorafgegaan door een oorverdovend optreden met taiko-drums. In het museum werden door een samurai spannende rondleidingen voor kinderen gegeven. Op de binnenplaats van het SieboldHuis stond de Cosplay Photo Booth waar je een leuk aandenken kon maken. Ook waren er speedrondleidingen langs de hoogtepunten uit de vaste collectie en ging je terug in de tijd, naar het Japan van bijna tweehonderd jaar geleden.

Men kon op de markt kennis maken met alle facetten van de rijke, diverse Japanse cultuur en historie. Er waren meer dan 75 verschillende kramen met een breed aanbod van Japanse waren. Kraampjes met prachtige prenten, bonsaiboompjes, kimono's en de moderne Japanse cultuur met manga, anime, J-POP en Cosplay was te zien. De lekkere trek kon men stillen op het Foodcourt op de Groenhazengracht waar men kon kiezen voor de welbekende sushi of nieuwe gerechten kon proeven zoals takoyaki.

Voor spektakel waren er gedurende de hele middag vechtdemonstraties, afgewisseld met energieke optredens van de Leidse dansgroep Raiden Yosakoi in het Rijksmuseum van Oudheden, schuin tegenover Japanmuseum SieboldHuis.

Tussen 13.00 uur en 16.00 uur kon je aan boord bij de Leidse Rederij langs de Japanmarkt en andere voor Siebold belangrijke plekken varen.

Samenwerkingen: Japanse ambassade, Gemeente Leiden, Rijksmuseum van Oudheden, Leidse Rederij, Djoser, Astellas Pharma B.V., DUJAT, Sander Rodenburg (vrijwillige coördinator Sportverenigingen).

Museumnacht

Japan beleven zonder het vliegtuig te pakken? Dat kon tijdens de tiende Museumnacht waar Japanmuseum SieboldHuis samen met andere Leidse musea haar deuren opende om de bezoekers een gevarieerd Museumnachtprogramma aan te bieden. Zo werd een lezing over criminaliteit in Japan afgewisseld met een demonstratie sumoworstelen. Ook was er een geurambassadeur aanwezig die uit allerlei ingrediënten geuren had ontwikkeld. Deze deden denken aan Siebolds hofreis door het oude Japan. Men kon een kleine of

heel grote tattoo laten zetten of een workshop Koinobori volgen. Gedurende de hele avond gaf de dansgroep Raiden Yosakoi opzwepende dansdemonstraties. In de tuin van het museum kon je genieten van een Japans biertje, sake of overheerlijke sushi.

10^e EDITIE
MUSEUM
NACHT
LEIDEN
02.06.2018

The Order of the Sacred Treasure, Gold and Silver Rays voor Vriendencoördinator Elizabeth van der Wind-Hamill

Op 21 juni 2018 heeft Elizabeth van der Wind-Hamill van de Japanse regering een eervolle onderscheiding ontvangen voor het bevorderen van de relatie Japan-Nederland tijdens haar 33-jarige dienstverband bij de Japanse ambassade in Nederland. 'De Orde van de Heilige Schat, Goud- en Zilverstralen' kreeg zij uitgereikt door ambassadeur Inomata tijdens een feestelijke ceremonie in Den Haag. Familie, goede vrienden en kennissen uit de Japans-Nederlandse gemeenschap, waaronder voormalig minister Mr. Van Agt, woonden het feestelijke evenement bij.



Elizabeth van der Wind-Hamill heeft in haar ambassadetijd aan de wieg van het SieboldHuis gestaan. Elizabeth werkt nu al enige jaren voor Japanmuseum SieboldHuis waar zij verschillende werkzaamheden verricht. Zij is coördinator Vrienden maar verzorgt ook de Engelse vertalingen voor het museum. Met haar jarenlang opgebouwde kennis en kunde is zij een onmisbare collega op wie wij trots zijn.

Stedenband Leiden – Nagasaki

25 september 2018 heeft een delegatie van circa 50 mensen uit Nagasaki een bezoek gebracht aan Leiden in het kader van de stedenband. De delegatie werd geleid door burgemeester Taue van Nagasaki. In het gezelschap bevond zich de Honoraire Consul der Nederlanden in Nagasaki, Z.E. Shimazaki en enkele raadsleden. Verder waren er vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, culturele organisaties en burgers in de delegatie. De delegatie werd ontvangen in het SieboldHuis door de directeur, tevens voorzitter van de Stichting Leidse Vrienden van Nagasaki.



Vriendenavond

In november werd er een speciale activiteit georganiseerd voor de Vrienden van Japanmuseum SieboldHuis. De Vrienden gingen aan de slag met de creatieve workshop Japanse vouwtechniek *Modulaire origami*. Aan het eind van de bijeenkomst ging iedereen naar huis met een tastbare herinnering aan deze Vriendenavond.



Lezingen

In 2018 zijn er lezingen gehouden door gastsprekers over diverse onderwerpen. Daarnaast zijn er lezingen door de directeur op locatie geweest. Zoals een lezing in Osaka (11 april 2018) voor Panasonic/Japan-Netherlands Society over Siebold, het SieboldHuis en de relatie Nederland-Japan. Tevens een lezing op de SS Rotterdam tijdens het Murakami-weekend (14 januari 2018).



Publicaties en film

- Kris Schiermeier 'Siebold. Verzamelaar, wetenschapper en vermeend spion' in: *Tussen vriendschap en vijandschap. Nederland en Japan door de eeuwen heen*, Leidschrift Historisch Tijdschrift, 2018 jaargang 33 nummer 2, 55-64.
- Kris Schiermeier 'De tekengek' Otto Dicke' in: *Otto Dicke. Tekenaar 1918-1984*, Dordrechts Museum (Dordrecht 2018) 28-31.
- Kris Schiermeier 'Het paard in de kalebas' in: *Charlotte Dumas. The Horse in the Gourd*, Charlotte Dumas/Japanmuseum SieboldHuis (Leiden 2018) 102-105.

- Bijdrage van de directeur aan de film *'Leiden: Erfgoed zit in ons DNA'*



Deze film is getoond tijdens een pitch op 31 januari waar gemeenten met het beste erfgoedbeleid meedingen naar de jaarlijkse BNG Bank Erfgoedprijs. In maart 2018 mocht Leiden de hoofdprijs van €25.000 in ontvangst nemen. De prijs is bedoeld om gemeenten te stimuleren materiaal en immaterieel erfgoed breed op te nemen in hun beleid.

Partners: Samenwerken en Verbinden

Japanmuseum SieboldHuis heeft verschillende nationale en internationale samenwerkingspartners zoals Deshima en het Siebold Memorial Museum te Nagasaki, Stad Nagasaki, Siebold Gesellschaft Würzburg, Tsuyama Archives of Western Learning, Tikotin Museum Haifa, Japanse Ambassade, Gemeente Leiden, (Leidse) Musea, Universiteit Leiden, Leiden Marketing, het bedrijfsleven waaronder Astellas Pharma B.V. en educatieve organisaties als de Cultuureducatiegroep Leiden, Kunstshot en Cultuursjop.

Informatiepunt Japan - Nederland

Het Japanmuseum krijgt jaarlijks vele honderden verzoeken om informatie over Japan: het land, de cultuur, kunst, politiek en economie, natuur, activiteiten en dergelijke. Deze verzoeken komen binnen per mail of telefonisch. Wij beantwoorden deze verzoeken of brengen mensen in contact met de juiste persoon. Hierbij werken wij nauw samen met verschillende experts van de Universiteit Leiden en Japanse Universiteiten, Naturalis Biodiversity Center, Museum Volkenkunde, Hortus botanicus, andere musea en (culturele) instellingen zoals de Japanse Ambassade in Nederland, de Nederlandse Ambassade in Japan, Dutch Culture, NFIA, JCC, Dujat, Jetro en de Stichting Leidse Vrienden van Nagasaki.

Siebold en Japanmuseum SieboldHuis

Siebold

- *Iedere Japanner kent Siebold: bekender dan Miffy (Nijntje) en Anton Geesink die in 1964 de Olympische Spelen won met judo*
- *Iedere Japanner leert over Siebold, Nagasaki en de relatie Nederland-Japan op school*
- *Siebold is dé Europese Japandeskundige*
- *Siebold introduceerde moderne westerse geneeskunde en operatietechnieken in Japan (hij stichtte de school 'Narutaki')*
- *Siebold verspreidde kennis over Japan door publicaties: o.a. 'Nippon' (1832), 'Flora Japonica' (1835-1870) en 'Fauna Japonica' (1833-1850)*
- *De Japanse dochter van Siebold (O-Ine) was de eerste vrouwelijke arts in Japan. Zij heeft geassisteerd bij de geboorte van keizer Meiji in 1852*
- *70% van onze tuinplanten en -bomen komt uit Oost-Azië, een deel dankzij Siebold*
- *De Hortensia (Hydrangea Macropulla 'Otaksa') is het symbool van Nagasaki en vernoemd naar Siebolds Japanse vrouw O-Taki*
- *Siebold verscheen op een Nederlandse postzegel, reeks: Grenzeloos Nederland: Japan (uitgereikt aan directeur SieboldHuis op 11 juli 2014 door PostNL directeur).*

Japanmuseum SieboldHuis

- *Japanmuseum SieboldHuis is gevestigd in het voormalig woonhuis/museum van Philipp Franz von Siebold*
- *Japanmuseum SieboldHuis is een belangrijk kenniscentrum over Japan*
- *Japanmuseum SieboldHuis biedt in een historisch Hollands huis aan het Rapenburg in Leiden **het mooiste uit Japan***
- *Japanmuseum SieboldHuis is het enige museum dat zich puur bezighoudt met het **onderhouden van de relatie tussen Nederland en Japan***
- *Japanmuseum SieboldHuis is **bruggenbouwer** tussen de Nederlandse en de Japanse gemeenschap*
- *Japanmuseum SieboldHuis onderhoudt nauwe **samenwerking** met andere musea en culturele instellingen in Nederland en Japan*
- *Japanmuseum SieboldHuis toont niet alleen het oude Japan maar toont ook **eigentijds Japan** in kunst, materiële en levende cultuur (Japanmarkt)*
- *Japanmuseum SieboldHuis huisvest sinds maart 2009 de **liaison office van de Universiteit van Nagasaki** en sinds augustus 2016 het kantoor van zes Japanse universiteiten, de SixERS.*
- *Japanmuseum Siebold is sinds 2015 onderdeel van de wandelroute Leiden Discoveries waarin de Leidse wetenschappelijke geschiedenis centraal staat.*
- *Japanmuseum SieboldHuis is het **93^{ste} KLM-huisje** (15 oktober 2012)*

Begroting 2019

De volgende begroting over 2019 is vastgesteld door de Raad van Toezicht van Stichting Japanmuseum SieboldHuis.

Stichting SieboldHuis, Leiden

LASTEN 2019

	Budget
1. Personeel	€348.000
2. Afschrijvingen	€44.000
3. Huisvesting	€255.385
4. Activiteiten	€164.450
5. Marketing	€65.000
6. Overige kosten	€75.649
Totaal	€952.484

BATEN 2019

	Budget
1. Partners	€479.034
2. Andere inkomsten	€413.500
3. Vrijval investeringssubsidie	€2.000
4. Rente	€0
Totaal	€894.534
Saldo van baten en lasten	€57.950 (-/-)

RESULTAATBESTEMMING

Mutatie bestemmingsfonds BZ	€57.950-
Onttrekking bestemmingsfonds woordenboek	-
Mutatie algemene reserve	NIHIL

Jaarrekening 2018

BALANS PER 31 DECEMBER 2018

(na resultaatbestemming)

ACTIVA

(in euro's)

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa

1

289.002

262.969

VLOTTENDE ACTIVA

Vorderingen

Voorraad

2

50.028

48.197

Vorderingen

3

207.976

321.926

Liquide middelen

4

170.803

336.784

428.807

706.907

Totaal

717.809

969.876

PASSIVA (in euro's)		<u>31 december 2018</u>	<u>31 december 2017</u>
STICHTINGSVERMOGEN	5		
Algemene reserve		234.081	177.566
Bestemmingsfonds ministerie van Buitenlandse Zaken		57.950	57.269
Bestemmingsfonds woordenboek		<u>1.492</u>	<u>2.748</u>
		293.523	237.583
VOORZIENINGEN			
Groot onderhoud	6	345.915	319.130
LANGLOPENDE SCHULDEN	7		
Investeringsubsidies		4.000	6.000
KORTLOPENDE SCHULDEN	8		
Investeringsubsidies		2.000	2.000
Schulden aan leveranciers		24.446	59.391
Overige schulden en overlopende Passiva		<u>47.925</u>	<u>345.772</u>
		74.371	407.163
Totaal		<u>717.809</u>	<u>969.876</u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2018

BATEN (in euro's)		<u>Begroting 2018</u>	<u>Realisatie 2018</u>	<u>Realisatie 2017</u>
OPBRENGSTEN				
Directe opbrengsten	9			
Publieksinkomsten		228.000	227.642	226.750
Overige inkomsten		<u>180.000</u>	<u>196.938</u>	<u>144.605</u>
Totale directe opbrengsten		408.000	424.580	371.355
Indirecte opbrengsten		<u>33.000</u>	<u>47.816</u>	<u>43.080</u>
		441.000	472.396	414.435
Bijdragen	10			
Subsidies ministeries		450.000	450.000	460.000
Overige subsidies/bijdragen		<u>112.834</u>	<u>176.911</u>	<u>112.286</u>
		562.834	626.911	572.286
SOM DER BATEN		<u>1.003.834</u>	<u>1.099.307</u>	<u>986.721</u>
LASTEN				
Beheerslasten				
Personeel	12	167.145	164.310	161.308
Beheerlasten materieel	13	<u>432.665</u>	<u>443.901</u>	<u>439.402</u>
		599.810	608.211	600.710
Activiteitenlasten				
Personeel	14	190.855	187.617	184.189
Materieel	15	<u>213.169</u>	<u>247.541</u>	<u>197.652</u>
		404.024	435.158	381.841
SOM DER LASTEN		<u>1.003.834</u>	<u>1.043.369</u>	<u>982.551</u>
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING		-	55.938	4.170
Rentebaten en –lasten	11	-	2	47
SALDO VAN BATEN EN LASTEN		<u>-</u>	<u>55.940</u>	<u>4.217</u>
Resultaatbestemming:				
Toevoeging bestemmingsfonds ministerie van Buitenlandse Zaken			681	57.269
Onttrekking bestemmingsfonds woordenboek		-	-1.256	-640
Dotatie/onttrekking algemene reserve		<u>-</u>	<u>56.515</u>	<u>-52.412</u>

KASSTROOMOVERZICHT

(x € 1.000)

	2018	2017
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	56	4
Mutatie voorziening groot onderhoud	27	27
Afschrijvingen materiële vaste activa	42	41
	125	72
<u>Mutatie werkkapitaal</u>		
Mutatie voorraden	-2	-15
Mutatie vorderingen	114	-69
Mutatie schulden	-335	66
	-98	54
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa	-68	-25
Toename respectievelijk afname liquide middelen boekjaar (A-B)	-166	29
Verloop liquide middelen		
Liquide middelen einde boekjaar	171	337
Liquide middelen begin boekjaar	337	308
Toename respectievelijk afname liquide middelen boekjaar	-166	29

ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR DE JAARREKENING

Grondslagen RJK C1.1 - Kleine Organisaties-zonder-winststreven

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Nederlandse grondslagen zoals vastgelegd in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (kleine rechtspersonen) C1.1 "Kleine Organisaties-zonder-winststreven".

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij in de onderstaande toelichting anders is vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, dan wel wanneer zij zijn toegezegd. Winsten worden slechts genomen voorzover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers zijn daar waar nodig enkel voor presentatiedoeleinden aangepast.

Financiële instrumenten

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die haar blootstelt aan markt- of kredietrisico's. Het betreft slechts financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen. De stichting handelt niet in deze financiële instrumenten en heeft procedures en gedragsrichtlijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken. Bij het niet-nakomen door een tegenpartij van de stichting verschuldigde betalingen blijven eventuele daaruit voortvloeiende verliezen beperkt tot de marktwaarde van de desbetreffende instrumenten. De reële waarde van de in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met eventuele residu waarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname. Op collectie wordt niet afgeschreven.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van

oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Voorraad

De voorraad wordt gewaardeerd tegen kostprijs, waar nodig onder aftrek van een voorziening voor incourantheid.

Reserves

De algemene reserve is vrij te besteden.

De bestemmingsfondsen zijn niet vrij besteedbaar. De beperking aangaande bestemmingsfondsen is opgelegd door derden.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van de installaties in het gebouw wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van de voorziening gebracht.

Langlopende - en kortlopende schulden

De langlopende- en kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN HET RESULTAAT

Baten

Dit betreffen alle opbrengsten die betrekking hebben op het verslagjaar inclusief toegezegde nog niet ontvangen bijdragen.

Exploitatiesubsidies

Exploitatiesubsidies worden ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde uitgaven komen.

GRONDSLAGEN VOOR HET KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

(in euro's)

VASTE ACTIVA

1. Materiële vaste activa

Het verloop van deze post is als volgt:

	Ontwerp/ herinrichting	Inventaris etc.	Automatisering	Collectie	Totaal
Aanschafwaarde	317.856	1.022.462	128.083	-	1.468.401
Cumulatieve afschrijvingen	-240.846	-855.551	-109.035	-	-1.205.432
Boekwaarde per 1 januari 2018	<u>77.010</u>	<u>166.911</u>	<u>19.048</u>	<u>-</u>	<u>262.969</u>
Investerings	-	8.101	-	-	8.101
Schenking	-	-	-	59.990	59.990
Afschrijvingen	-8.859	-28.155	-5.044	-	-42.058
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>68.151</u>	<u>146.857</u>	<u>14.004</u>	<u>59.990</u>	<u>289.002</u>
Aanschafwaarde	317.856	1.030.563	128.082	59.990	1.536.491
Cumulatieve afschrijvingen	-249.705	-883.706	-114.078	-	-1.247.489
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>68.151</u>	<u>146.857</u>	<u>14.004</u>	<u>59.990</u>	<u>289.002</u>
Afschrijvingspercentage	10%	10%	20%	0%	

2. Voorraad

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Voorraad boeken en ansichtkaarten	55.048	51.292
Promotiemateriaal en kantoorartikelen	1.300	1.300
	56.348	52.592
Af: Voorziening incurante voorraden	<u>-6.320</u>	<u>-4.395</u>
	<u>50.028</u>	<u>48.197</u>

3. Vorderingen

	31-12-2018	31-12-2017
Debiteuren	9.807	2.109
Te vorderen omzetbelasting	34.055	50.339
Te vorderen subsidie en sponsoring	4.125	32.175
Vooruitbetaalde huur	71.610	70.145
Overlopende vorderingen en overlopende activa	88.379	167.158
	<u>207.976</u>	<u>321.926</u>

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

4. Liquide middelen

Kas	3.630	5.053
Gelden onderweg	-	119
ABN AMRO Bank N.V.	167.173	331.612
	<u>170.803</u>	<u>336.784</u>

Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

PASSIVA

5. STICHTINGSVERMOGEN

Algemene reserve

	2018	2017
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	177.566	229.978
Uit resultaatbestemming	56.515	-52.412
Stand per 31 december	<u>234.081</u>	<u>177.566</u>

Voor de algemene reserve geldt dat wordt gestreefd naar een solvabiliteit van 40% van het balanstotaal (ongeveer € 287.000)

Bestemmingsfonds woordenboek

	2018	2017
Stand per 1 januari	2.748	3.388
Onttrekking via resultaatbestemming	-1.256	-640
Stand per 31 december	<u>1.492</u>	<u>2.748</u>

Dit bestemmingsfonds is gevormd inzake de ontvangen sponsorbijdrage ontwikkeling Japans/Nederlands woordenboek. Voor het bestemmingsfonds geldt een beperkte bestedingsmogelijkheid afgegeven door derden.

Bestemmingsfonds ministerie van Buitenlandse Zaken

	2018	2017
Stand per 1 januari	57.269	-
Toevoeging via resultaatbestemming	681	57.269
Stand per 31 december	<u>57.950</u>	<u>57.269</u>

Dit bestemmingsfonds is gevormd inzake het onverantwoorde saldo van de subsidie van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Voor het bestemmingsfonds geldt een beperkte bestedingsmogelijkheid.

6. VOORZIENINGEN

Groot onderhoud

	2018	2017
Stand per 1 januari	319.130	292.345
Dotatie ten laste van het exploitatieresultaat	<u>26.785</u>	<u>26.785</u>
Stand per 31 december	<u>345.915</u>	<u>319.130</u>

7. LANGLOPENDE SCHULDEN

Investeringsubsidies

	31-12-2018	31-12-2017
Prins Bernhard Cultuurfonds	<u>20.000</u>	<u>20.000</u>
Subtotaal	<u>20.000</u>	<u>20.000</u>
Vrijval tot en met 31 december	-14.000	-12.000
Kortlopend deel	<u>-2.000</u>	<u>-2.000</u>
Totaal generaal	<u>4.000</u>	<u>6.000</u>

8. KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2018	31-12-2017
Investeringsubsidies	2.000	2.000
Schulden aan leveranciers	24.446	59.391
Te betalen loonheffingen	10.469	16.388
Vooruitontvangen subsidie	0	286.500
Overige schulden en overlopende passiva	<u>37.456</u>	<u>42.884</u>
	<u>74.371</u>	<u>407.163</u>

Onder de crediteuren is een schuld aan de directie opgenomen van € 807
(2017: € 1.506)

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

Huurverplichting

Per 1 januari 2004 is er een huurcontract gesloten met Dienst Domeinen Regio Zuid-Holland voor het pand Rapenburg 19 te Leiden. De huurovereenkomst heeft een looptijd van 15 jaar. Na afloop van de looptijd kan de huurovereenkomst steeds met 5 jaar verlengd worden. De jaarlijkse huur bedraagt circa € 140.000 (prijspeil 2017).

Bruikleenovereenkomsten

Met Naturalis Biodiversity Center en Museum Volkenkunde heeft de Stichting bruikleenovereenkomsten afgesloten. Met Naturalis Biodiversity Center en Museum Volkenkunde is hierin overeengekomen dat objecten in bruikleen zijn gegeven.

VOORSTEL RESULTAATBESTEMMING

Het exploitatieresultaat over 2018 ad € 55.940 is als volgt verdeeld:

Toevoeging algemene reserve	€	56.515
Toevoeging bestemmingsfonds		
Buitenlandse zaken	€	681
Onttrekking bestemmingsfonds		
woordenboek	€	-1.256
Totaal exploitatieresultaat	€	<u>55.940</u>

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2018

(in euro's)

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
BATEN			
9. Directe opbrengsten			
<i>PUBLIEKSINKOMSTEN</i>			
Entree gelden	150.000	143.831	149.353
Verkopen winkel	78.000	83.811	77.397
	<u>228.000</u>	<u>227.642</u>	<u>226.750</u>
<i>OVERIGE INKOMSTEN</i>			
Sponsoring	180.000	196.938	144.605
	<u>408.000</u>	<u>424.580</u>	<u>371.355</u>
Indirecte opbrengsten			
Verhuur kantoorruimte	33.000	32.795	32.893
Catering	-	15.021	10.187
Totale indirecte opbrengsten	<u>33.000</u>	<u>47.816</u>	<u>43.080</u>
TOTALE OPBRENGSTEN	<u>441.000</u>	<u>472.396</u>	<u>414.435</u>
10. Bijdragen			
Subsidie Ministeries	<u>450.000</u>	<u>450.000</u>	<u>460.000</u>
Overige subsidies/bijdragen			
Gemeente Leiden	70.000	72.999	71.849
Universiteit Leiden	34.034	34.034	34.034
Prentencollectie in natura	-	59.990	-
Vrienden	<u>6.800</u>	<u>7.888</u>	<u>4.403</u>
	<u>110.834</u>	<u>174.911</u>	<u>110.286</u>

De subsidie van gemeente Leiden en de subsidie van Universiteit Leiden hebben een structureel karakter.

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Vrijval investeringssubsidies			
Vrijval investeringssubsidies	<u>2.000</u>	<u>2.000</u>	<u>2.000</u>

Vrijval van deze langlopende post loopt gelijk met de afschrijven van de investeringen waarvoor de subsidies zijn bedoeld.

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
TOTALE BIJDAGEN	<u>1.003.834</u>	<u>1.099.307</u>	<u>572.286</u>
11. RENTEBATEN- EN LASTEN			
Rente op uitgezette middelen	<u>-</u>	<u>2</u>	<u>47</u>

LASTEN	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Salarislasten			
Lonen en salarissen	222.847	219.628	221.895
Pensioenlasten	14.464	15.768	14.403
Sociale lasten	32.689	32.026	32.549
	<u>270.000</u>	<u>267.422</u>	<u>268.847</u>
Personeelskosten (derden)			
Directeur	108.196	107.163	107.734
5 (Parttime) medewerkers	161.804	160.259	161.113
Winkelbediende/gids en kantoorpersoneel	55.000	56.369	55.492
Beveiliging	33.000	28.136	21.158
Te presenteren als salarislasten	-270.000	-267.422	-268.847
	<u>88.000</u>	<u>84.505</u>	<u>76.650</u>
Totale personeelskosten	<u>358.000</u>	<u>351.927</u>	<u>345.497</u>
Te presenteren als			
12. Beheerlasten personeel	<u>167.145</u>	<u>164.310</u>	<u>161.308</u>
14. Activiteitenlasten personeel	<u>190.855</u>	<u>187.617</u>	<u>184.189</u>

De pensioenregeling is naar haar aard een toegezegde bijdrageregeling. De Stichting heeft in het geval van een tekort bij de pensioenverzekeraar (AEGON PPI B.V.) geen verplichting tot het doen van aanvullende bijdragen anders dan hogere toekomstige premies.

De post “te presenteren als activiteitenlasten personeel” betreft het gedeelte van de totale personeelskosten, welke direct kunnen worden toegerekend aan de activiteiten.

Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het jaar 2018 waren gemiddeld 4,0 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2017: 4,0).

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting Sieboldhuis van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor Stichting Sieboldhuis is € 189.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1	drs. K.E.M.B. Schiermeier
Functiegegevens	Directeur / bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	84.436
Beloningen betaalbaar op termijn	8.328
<i>Subtotaal</i>	<i>92.764</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	92.764
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2017	
bedragen x € 1	drs. K.E.M.B. Schiermeier
Functiegegevens	Directeur / bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	98.154
Beloningen betaalbaar op termijn	6.744
<i>Subtotaal</i>	<i>104.898</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000
Totale bezoldiging	104.898

Toezichthoudende topfunctionarissen

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
Dhr. J. Olivier	Lid RvT
Mevr. C.J.M. Zijlmans	Lid RvT
Mevr. M.H. Schultz van Haegen-Maas	Voorzitter
Geesteranus	

De functies bekleed door de leden van de Raad van toezicht zijn onbezoldigd; dit is in overeenstemming met de statuten.

LASTEN	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
13. Beheerlasten materieel			
Afschrijvingen			
Materiële vaste activa	42.000	42.058	40.882
Boekverlies materiële vaste activa	-	-	-
	<u>42.000</u>	<u>42.058</u>	<u>40.882</u>
Huur	<u>139.000</u>	<u>140.291</u>	<u>138.429</u>
Overige huisvesting			
Dotatie voorziening groot onderhoud	26.785	26.785	26.785
Onderhoud	11.000	11.360	10.131
Schoonmaak	21.000	21.757	20.457
Gas, water en elektra	40.000	32.470	29.504
Telefoon/internet	3.000	3.148	2.993
Gemeente belastingen en verzekeringen	11.000	16.481	8.795
	<u>112.785</u>	<u>112.001</u>	<u>98.665</u>
Marketing			
Publiciteit	<u>65.000</u>	<u>67.174</u>	<u>67.909</u>
Overige			
Reiskosten	20.000	16.941	25.824
Representatiekosten	3.300	6.928	5.228
Contributies en abonnementen	4.300	3.506	4.276
Administratie- en bureaunkosten	14.780	14.012	16.673
Accountantskosten	9.000	19.739	13.235
Catering	5.000	3.597	4.370
Sponsoractiviteiten	10.000	9.976	16.814
Overige kosten	7.500	7.678	7.097
	<u>73.880</u>	<u>82.377</u>	<u>93.517</u>
Totaal beheerlasten materieel	<u>432.665</u>	<u>443.901</u>	<u>439.402</u>

15. Activiteitenlasten materieel	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Activiteiten			
Exposities en onderhoud tentoonstelling	134.169	156.435	115.184
Verzekeringen	5.000	5.072	2.718
Activiteitenprogramma	20.000	25.561	23.007
Woordenboek	-	1.256	640
Website	2.000	1.973	2.037
Inkopen winkel	50.000	54.706	52.403
Kosten rondleidingen/seminars	2.000	2.538	1.663
	213.169	247.541	197.652

Voor zover het inzicht dit vereist verwijzen wij voor de toelichting op de verschillen tussen begroting en realisatie naar het bestuursverslag.

Ondertekening van de ondertekening 2018

Directeur-bestuurder

Naam: Mevr. drs. K.E.M.B. Schiermeier

Handtekening: _____

Datum: _____

Voorzitter Raad van Toezicht

Naam: Mevr. drs. M. H. Schultz van
Haegen-Maas Geesteranus

Handtekening: _____

Datum: _____

Overige gegevens

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Scheveningseweg 80-82
Postbus 85745
2508 CK Den Haag

T: +31 (0)70 358 90 00
F: +31 (0)70 350 20 20

den Haag@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

Aan de directeur-bestuurder en Raad van Toezicht van
Stichting SieboldHuis

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Sieboldhuis te Leiden gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Sieboldhuis per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn C.1. Kleine organisaties zonder winststreven en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018;
3. het kasstroomoverzicht; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Sieboldhuis zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag en het activiteitenverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat. Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag van Stichting Sieboldhuis in overeenstemming met RJ-Richtlijn C.1. Kleine organisaties zonder winststreven.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening**Verantwoordelijkheden van de directeur-bestuurder en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening**

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn C.1. Kleine organisaties zonder winststreven en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). In dit kader is de directeur-bestuurder verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directeur-bestuurder noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directeur-bestuurder afwegen of de stichting in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directeur-bestuurder de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directeur-bestuurder het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de stichtingsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directeur-bestuurder moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar stichtingsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT), de door het Ministerie van Buitenlandse Zaken opgestelde subsidievoorwaarden, opgenomen in de beschikking met kenmerk DCO/IC-0577/08, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.
Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directeur-bestuurder en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directeur-bestuurder gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.
- onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 23 mei 2019

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Was getekend.

mr. drs. W.J. Huizinga RA